

Gjøvikregionen

Helse- og Miljøtilsyn IKS

Interkommunalt selskap for Gjøvik, Toten, Land og Gran

Miljørettet helsevern er en lovpålagt tjeneste i henhold til lov om folkehelsearbeid, kapittel 3, Miljørettet helsevern. Kommunens ansvar for folkehelse er hjemlet i kapittel 2 i folkehelseoven.

GHMT vurderer forhold som kan medføre helsefare eller helsemessig ulempe utover det som normalt kan aksepteres fra en eller flere miljøfaktorer. Utgangspunkt for vurderingene er lover og forskrifter gitt etter helselovgivningen.

ÅRSRAPPORT 2016

Innhold:

1. Sammendrag

2. Presentasjon av organisasjonen

3. Arbeidsoppgaver / regelverk

4. Oversikt / gjennomgang av utførte arbeidsoppgaver

- Skoler og barnehager
- Nasjonal tilsynskampanje «inneklima i skolen»
- Tematilsyn – støy/ akustikk: Etterklang i barnehager
- Asylmottak
- Campingplasser
- Legionella
- Badeanlegg og lignende
- Badevanns- og vassdragsovervåkning
- Salongvirksomheter (tatovører, frisører, hudpleie, fotpleie, solarier m.m.)
- Solarier
- Radon
- Drikkevann
- Inneklima
- Støy og luftforurensing (lukt)
- Slam og gjødsel
- Beredskapsplaner
- Samarbeid med Mattilsynet
- Helse i plan
- Folkehelseoversikter
- Andre samfunnsmedisinske saker
- Seminar om fysisk aktivitet -4x4
- Videreutdanning
- Kurs og faglig nettverk
- Nytt datasystem
- Informasjon til eierkommunene

1.Sammendrag

Gjøvikregionen Helse- og Miljøtilsyn IKS (www.ghmt.no) har 4,5 årsverk, hvorav en samfunnsmedisinerstilling (ubesatt i 2016) og 3,5 stillinger som ingeniør/rådgiver og en seniorkonsulent to dager i uka som utfører samfunnsmedisinske og teknisk hygieniske oppgaver i Gjøvik, Østre og Vestre Toten, Nordre, Søndre Land og Gran kommune.

Selskapet er underlagt lokal politisk styring med representantskap og styre. Regnskap, lønnsutbetalinger etc. gjøres av økonomiseksjonen i Gjøvik kommune. Netto driftsutgifter fordeles mellom deltakerkommunene etter innbyggertall og driftsbudsjettet for 2016 hadde en nettoramme på 4 500 000,- kr. Det faglige ansvaret ligger hos kommuneoverlegene i hver av deltakerkommunene. Det avholdes regelmessige møter med disse (Fagrådet for miljørettet helsevern). Kommuneoverlegene har inngått en interkommunal stedfortrederavtale slik at det alltid er en til stede ved ferier og annet fravær. Det har i tillegg vært faste møter hver 14. dag med kommuneoverlegen i Gjøvik og S. Land/ V. Toten for å ivareta den samfunnsmedisinske kompetansen i selskapet i fravær av samfunnsmedisiner som er vanskelig å rekruttere.

Gjøvikregionen Helse- og Miljøtilsyn IKS (GHMT) utfører lovpålagte oppgaver som tilsyn, rådgivning og løpende saksbehandling etter folkehelseloven, smittevernloven, røykeloven og strålevernloven med tilhørende aktuelle forskrifter. Miljørettet helsevern skal også ha oversikt over miljøforhold som har betydning for helsen, oversikt over helsetilstanden i kommunen samt ivareta helseaspektet i planlegging. Samarbeid med andre etater er viktig for å ivareta oppgavene, som prioriteres etter risiko, henvendelser og klager.

Det har også i 2016 fortsatt vært fokus på oppfølging av skoler og barnehager og godkjenning av disse etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. GHMT har deltatt i nasjonal tilsynskampanje «inneklime i skolen» og har i samarbeid med NAV hjelpemiddelsentral gjennomført tematilsyn ift. støy/ akustikk i barnehager hvor det er foretatt etterlangsmålinger i 45 % av barnehagene i området. Ca. 50 % av de undersøkte barnehagene hadde avvik på krav til lydforhold.

Det har i 2016 vært et omfattende prosjekt ift. tilsyn med asylmottak som våren 2016 fikk stort fokus i media. Det er til sammen gjennomført tilsyn ved ca. 80 små og store boenheter, samt oppfølgingstilsyn. Det har vært fokus og gitt avvik på inneklime, renhold, avfallshåndtering, sanitære forhold, sikkerhet, smittevern. De fleste avvikene har blitt lukket innen gitt frist.

Det ble foretatt tilsyn med prøveuttak ved badeanlegg. Det er foretatt prøveuttak ved de mest brukte badeplassene i løpet av sommeren (ca. 30 badeplasser). Badeanlegg og badeplasser har stort sett god vannkvalitet. Det er også gitt råd og veiledning om forebygging av legionella og vannkvalitet i private brønner.

Det har vært en rekke forespørsler fra privatpersoner vedr. radon. Det er i Gjøvikregionen inngått avtale med Radonlab om radonmåling til en gunstig pris. Ellers har det vært henvendelser vedr. skadedyr, lukt fra grisefjøs, støy fra veg, vifter, m.v., samt fokus på helse i plan, bl.a. ifm. uttalelser til reguleringsplaner og andre planer. Kommuneoverlegene har diskutert aktuelle problemstillinger som gjelder smittevern, miljørettet helsevern og folkehelse i fagrådet.

I regi av GHMT er det en tverrfaglig koordineringsgruppe for arbeid med folkehelseoversikter og felles satsningsområder innen folkehelse for regionen. GHMT har hentet ut statistikkgrunnlaget for folkehelseoversiktene i regionen og har bidratt i arbeidet med å ferdigstille folkehelseoversiktene. (Gran kommune har vedtatt folkehelseoversikt).

GHMT har arrangert seminar om fysisk aktivitet og de ansatte har deltatt på aktuelle kurs for å holde seg oppdatert innen fagområdet og ta i bruk nytt datasystem. En ansatt har tatt videreutdanning i helse i plan.

2. Presentasjon av organisasjonen:

Gjøvikregionen Helse- og Miljøtilsyn IKS (GHMT) er et interkommunalt selskap som utfører tilsyn og forvaltningsoppgaver i forbindelse med forebyggende helsearbeid etter folkehelse-loven, smittevernloven, tobakkskadeloven og strålevernloven og tilhørende forskrifter.

Selskapet er underlagt lokal politisk styring via et eget representantskap og styre. Selskapet er registrert i Brønnøysundsregistrene med organisasjonsnummer 976 112 555.

Selskapets øverste organ er Representantskapet. Kommunestyrene i de 6 eierkommunene velger hver et medlem med varamedlem til Representantskapet. Valgene følger kommunevalgperioden.

Selskapet skal ha et styre på 7 medlemmer med varamedlemmer som velges av representantskapet etter forslag fra eierkommunene (6 styremedlemmer – ett fra hver kommune) og de ansatte (1 styremedlem). Styrets medlemmer og varamedlemmer oppnevnes for 4 år om gangen. Styret velger selv leder og nestleder.

Økonomiseksjonen i Gjøvik kommune er selskapets regnskapsfører og foretar innkrevning av utestående fordringer, lønnsutbetalinger, samt skattetrekk, trekk av feriepenger, pensjonspremie m.v., samt alle utbetalinger etter anvisning fra selskapets daglige leder. Selskapets revisor er Innlandet Revisjon IKS.

Gjennom selskapsavtalen har eierkommunene delegert til Representantskapet å vedta handlingsprogram og årsbudsjett for selskapet. Netto driftsutgifter fordeles mellom kommunene Gjøvik, Vestre Toten, Østre Toten, Søndre Land, Nordre Land og Gran etter folketall.

Driftsbudsjettet for 2016 hadde en bruttoramme på kr 5 126 000,- og en netto ramme på Kr 4 500 000,- med følgende fordeling:

	Gjøvik	V. Toten	Ø. Toten	S. Land	N. Land	Gran	Summer
Kommunenes netto-utgifter i 2016 (kr)	1 584 000	702 000	801 000	310 500	369 000	733 500	4 500 000

GHMT har et disposisjonsfond som pr 31.12.2016 utgjorde kr. 849 708,-

Etaten har i alt 4,5 stillingshjemler. Gruppert etter hovedoppgaver fordeler stillingene seg slik:

Administrasjon/ tilsyn/forvaltning:	1 stilling som daglig leder i 100 %
Tilsyn/ forvaltning:	1 stilling som avd. ing. i 100 %
	1 stilling som rådgiver i 100 %
	1 stilling som rådgiver i 50 %
	1 stilling som samfunnsmedisiner (100 % stilling)
	Seniorkonsulent ca. 15 t i uka.

Det har vært problemer med å rekruttere lege til samfunnsmedisinerstillingen, og styret vedtok høsten 2015 at stillingen kan fylles av en annen person (ikke lege) med relevant fagbakgrunn ut 2017. Den samfunnsmedisinske kompetansen ivaretas av kommuneoverlegene fra eierkommunene med etter andel i selskapet.

De andre ansatte ved GHMT har også bidratt med oppgaver og 40 % av stillingen har vært fylt av en rådgiver som gikk ut i permisjon fra begynnelsen av november og med midler fra de resterende 60 % har det vært ansatt en rådgiver i 100 % fra 01.10.17.

Avd. ingeniøren i 100 % stilling har vært ute i svangerskapspermisjon fra slutten av april og vikar startet 01.05.16.

Det faglige ansvaret ligger hos kommuneoverlegen i den enkelte deltakerkommunen. De har alle delegert myndighet fra kommunestyrene i tillegg til den myndighet som er gitt direkte gjennom lovverket.

Det avholdes regelmessige møter ca. 6 ganger i året mellom kommuneoverlegene og ingeniørene/ rådgiverne ved Gjøvikregionen Helse- og Miljøtilsyn IKS (Fagrådet for miljørettet helsevern). Her samordnes samfunnsmedisinsk kompetanse og oppgaver kommuneoverlegene imellom, bl.a. utarbeidelse av smittevernplaner, drøfting av enkeltsaker, felles uttalelser til samfunnssaker m.m., samtidig som arbeidet til ingeniørene og rådgiverne i det interkommunale selskapet planlegges og koordineres.

Det er også etablert en folkehelseoversiktsgruppe med samarbeid om folkehelseoversikter og felles satsningsområder innen folkehelsearbeidet. Det har vært regelmessige månedlige møter gjennom året. Representanter fra Oppland Fylkeskommune og NTNU har deltatt på flere av møtene.

Kommuneoverlegene har inngått en interkommunal stedfortrederavtale og er stedfortredere for hverandre ved ferier og annet fravær. Kommuneoverlegen i Vestre Toten har vært fast stedfortreder ved GHMT siden samfunnsmedisinerstillingen ikke har vært besatt. Kommuneoverlegen i Gjøvik og kommuneoverlegen i S.Land/ V. Toten har hatt faste møter med GHMT hver 14. dag.

Gjøvikregionen Helse- og Miljøtilsyn IKS har egne hjemmesider (www.ghmt.no) hvor det finnes utfyllende informasjon om arbeidsområdene, og hvor nyheter blir lagt ut. GHMT kan også følges på facebook.

3. Arbeidsoppgaver / regelverk:

Våre viktigste arbeidsoppgaver er å føre tilsyn med virksomheter og forhold som omfattes av folkehelseloven med forskrifter og smittevernloven, ha oversikt over miljøforhold som har betydning for helsen, ha oversikt over helsetilstanden i kommunen samt å ivareta helseaspektet i samfunnsplanleggingen.

Gjøvikregionen Helse- og Miljøtilsyn IKS gir råd og veiledning, utfører tilsyn (inspeksjoner og revisjoner), prøveuttak og målinger, mottar meldinger og søknader om godkjenning fra virksomheter hvor det er krav om dette og saksbehandler disse. Vi gir også uttalelser til plansaker på ulike nivå (utslippstillatelser, reguleringsplaner, byggesaker etc.), og behandler klagesaker fra publikum. Vi bidrar også i arbeidet med folkehelseoversikter i kommunene, og gir innspill til planer.

Hovedoppgaver er barn og elevers arbeidsmiljø i skoler og barnehager, støy, luftforurensning, grunn- og vannforurensning, badevann, drikkevann, legionella-problematikk, radon og annen stråling, inneklimate, røykeloven, skadedyr, hygieniske forhold på offentlig tilgjengelige steder, avfallsbehandling, husdyrhold m.m., tilsyn med salongvirksomheter (frisørsalonger, tatovering, hud- og fotpleie, solarier o.l.), generelt smittevern, sosiale miljøfaktorer, ulykkesforebygging og helse i planlegging, herunder innsamling av statistikkgrunnlaget til folkehelseoversikter.

Gjøvikregionen Helse- og Miljøtilsyn IKS deltar i ulike fora i kommunene og samarbeider med ulike etater og virksomhetsområder for å ivareta helsehensynet i ulike saker. Det blir foretatt felles tilsyn når dette er hensiktsmessig.

De løpende oppgavene genereres ved at GHMT tar initiativ til tilsynsbesøk ut ifra en risikovurdering og tid siden forrige tilsyn, ut ifra meldinger/ søknader fra nye virksomheter eller virksomheter som har ønske om å endre/ utvide drift.

GHMT bruker tidvis mye tid på oppfølging av mer eller mindre kompliserte enkeltsaker. Mange virksomheter er flinke til å gi tilbakemelding, men vi ser også at flere ikke gir tilbakemelding, samt at kvaliteten på tilbakemeldingene varierer. I slike tilfeller kreves det purring og presisering av tilbakemeldingene, ofte fulgt av oppfølgingsbesøk.

GHMT mottar også henvendelser og klager på støy, lukt og andre miljømessige forhold som kan påvirke helsa til publikum. Henvendelsene varierer fra klagesaker som krever omfattende saksbehandling til spørsmål som besvares med råd og veiledning pr. telefon eller e-post.

Arbeidsoppgavene utføres etter følgende lovverk:

- Lov om folkehelsearbeid (Folkehelseloven) 24. juni 2011 nr. 29
- Lov om vern mot smittsomme sykdommer (Smittevernloven) 5. august 1994 nr. 55
- Lov om strålevern og bruk av stråling (Strålevernloven) 12. mai 2000 nr. 36. (Endret 17.06.05)
- Lov om vern mot tobakkskader (Røykeloven) 9. mars 1973 nr. 14. (Endret 03.04.09)
- Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (Forvaltningsloven) 10. februar 1967, nr. 00. (Endret 17.12.10)
- Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (Offentleglova) 19. mai 2006 (Endret 16.12.11)

og følgende forskrifter:

- Forskrift om miljørettet helsevern 25. april 2003 nr. 486. (Endret 16.12.11)
- Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. 1. desember 1995 nr. 928
- Forskrift om vannforsyning og drikkevann 4. desember 2001 nr. 1372. (Endret 19.12.11)
- Forskrift om skadedyrbekjempelse 21. desember 2000 nr. 1406
- Forskrift om hygienekrav for frisør-, hudpleie-, tatoverings- og hulltakingsvirksomhet m.v. 6. mai 1998 nr. 581. (Endret 17.12.09)
- Forskrift for badeanlegg, bassengbad, badstu m.v. 13. juni 1996 nr. 598. Endringer ift. legionella – ikrafttredelse fra 01.01.08
- Forskrift om strålevern og bruk av stråling 29. oktober 2010 nr. 1362 (ikrafttredelse 01.01.11)
- Forskrift om tvangsmulkt 10. oktober 1988 nr. 836
- Forskrift om hygieniske forhold om bord i fartøyer 27. juli 1956 nr. 2
- Forskrift om gjødselvarer m.v. av organisk opphav 4. juli 2003 nr. 951. (Endret 07.04.06)
- Forskrift om oversikt med folkehelsen 28. juni 2012 nr. 692.

Mye brukte veiledere (listen er ikke uttømmende):

- Miljø og helse i skolen. Veileder til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. (IS-2073) (ny mai 2014).
- Miljø og helse i barnehagen. Veileder til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. (IS-2072) (ny mai 2014).
- Veileder i miljørettet helsevern
- Vannrapport 123 Forebygging av legionellasmitte – en veiledning (4. utgave)
- Veileder til Miljøverndepartementets retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging (T-1442)
- Veileder for støyvurdering ved etablering av nærmiljøanlegg
- Musikkanlegg og helse – veileder til arrangører og kommuner

- Strålevern info 1:12, Radonmåling i skoler og barnehager
- Strålevern info 2:11, Radon i utleieleiligheter
- Veiledere om skadedyrkontroll (FHI)
- Lokale retningslinjer for natur- og friluftsbarnhager i Gjøvikregionen (2009)
- Den lille IK-hjelperen – Barnehager (10.04.12)
- God oversikt – en forutsetning for god folkehelse (en veileder til arbeidet med oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer (IS-2110)
- Drikkevann i spredt bebyggelse og på hytta (Folkehelseinstituttet) ISBN 978-82-8082-645-9

Målinger og prøveuttak:

Gjøvikregionen Helse- og Miljøtilsyn IKS har en del teknisk måleutstyr og har mulighet til å foreta følgende målinger ifm. tilsyn/henvendelser:

- inneklimateparametere som CO₂, temperatur og relativ luftfuktighet
- muggsopp i luft
- belysning
- elektromagnetiske felter
- pH
- klorinnhold i bassengvann
- orienterende radonmålinger over en kortere periode
- orienterende støymålinger/ etterklangsmålinger
- GHMT benytter for øvrig Mjøslab IKS ifm. med analyse av mikrobiologiske, kjemiske og fysiske prøver

4. Oversikt /gjennomgang av utførte arbeidsoppgaver:

Skoler og barnehager:

Gjøvikregionen Helse- og Miljøtilsyn IKS utfører tilsyn og saksbehandling etter Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. Kommuneoverlegen i den enkelte kommune er delegert vedtaks- og godkjenningsmyndighet etter forskriften.

I Gran kommune er det gitt skriftlig tilbakemelding fra rektorene og fra eiendomsavdelingen for de 14 skolene kommunen har, men ulike forhold gjør at skolene foreløpig ikke kan godkjennes. Det samarbeides med administrasjonen i Gran kommune for å øke fokus på hva som må på plass for at skolene skal kunne godkjennes. Hadeland videregående er den eneste skolen i Gran som er godkjent etter forskriften.

Det foretatt tilsyn ved to nye skoler og gitt uttalelse til planer for utvidelse av to skoler. Deler av en skole ble stengt pga. dårlig innemiljø.

Det er fortsatt noen skoler i Gjøvikregionen som ikke oppfyller kravene til å bli godkjent etter Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. Dette pga. mangelfull oppfølging av tidligere pålegg, bl.a. at inneklimate ikke oppfyller gjeldende normer, generelt dårlig standard og mangelfulle rutiner.

Det er i alle tilfellene planer for utbedring, men det ser ut til å ta noe tid før alle prosjekter blir gjennomført. Så lenge det finnes planer og det ikke er akutt helsemessig betenkelig at barna har oppholdt seg i skolebyggene, har driften av skolene fortsatt.

I løpet av 2016 er det foretatt tilsyn/befaringer ved flere barnehager, bl.a. ferdigbefaringer ved oppstart av nye, samt befaringer ved vurdering av utvidelse av eksisterende. Søknad om å starte dagmamma virksomhet har også blitt behandlet. Alle barnehagene i området for det

interkommunale samarbeidet har hatt tilsyn/ oppfølging i løpet av de tre siste årene, bortsett fra barnehager hvor bygging av nye lokaler er påbegynt og barnehagene etter hvert skal legges ned.

Alle barnehagene i Gjøvikregionen er godkjent iht. forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. Ved manglende oppfølging kan godkjenningen trekkes tilbake. Gran kommune er 12 av 15, og 4 av 6 hjem i Gran kommunale familiebarnehage var godkjent ved utgangen av året. Her startet godkjenningsprosessen i 2012, og de andre barnehagene arbeider med å gjennomføre tiltak for å bli godkjent.

Manglende godkjenning vil innebære at virksomheten får nærmere oppfølging fra tilsynsmyndigheten, og manglende godkjenning kan være stansingsgrunn hvis manglene vedvarer i lang tid eller forverres.

GHMT deltar på møter og gir uttalelse til planer når det er endringer/ utvidelse av eksisterende eller nye barnehager og skoler. Når bygget er ferdig foretar GHMT en ferdigbefaring og gir, forutsatt at forholdene er tilfredsstillende, godkjenning etter forskriften.

Arbeid med å følge opp skoler og barnehager iht. Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. fortsetter kontinuerlig.

Nasjonal tilsynskampanje «inneklima i skolen»:

GHMT har deltatt på nasjonal tilsynskampanje med tema «inneklima i skolen». Nettverk for miljørettet folkehelsearbeid (NEMFO) er initiativtaker til kampanjen, og har utarbeidet tilsynsmateriale (sjekklister, maler for rapporter etc.) som er brukt under tilsynene. Tilsynene er gjennomført i henhold til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler, §§ 4, 13 og 19, med fokus på internkontrollsystem, rengjøring og vedlikehold, samt inneklima og luftkvalitet. GHMT har forpliktet seg til å føre tilsyn med utvalgte skoler i Gjøvik, Søndre Land, Nordre Land, Vestre Toten og Østre Toten. Det er i perioden 01.10.16 – 31.12.16 ført tilsyn med 10 skoler i 3 av kommunene. Det er planlagt å føre tilsyn med 5 skoler i perioden 01.01.17 – 01.03.17 i de resterende kommunene. Skolene i Gran har ikke vært med i kampanjen.

GHMT har inntrykk av at skolene i regionen utøver internkontroll over de forhold ved skolen som kan ha innvirkning på elevenes helse. Bygningsmassene er stort sett godt vedlikeholdt, og det er god styring/kontroll av tekniske anlegg. Det er bra samarbeid mellom rektorer og kommune (eiendom, renhold og teknisk). Alle kommunene er i en overgangsfase med bruk av det elektroniske internkontrollsystemet «IK-bygg». GHMT's vurdering av systemet er at det har stor nytteverdi for skolene, og at det er et godt verktøy for å forebygge eventuelle inneklimaproblemer.

GHMT har påpekt viktigheten av at internkontrollsystemene ikke må være personavhengig, og at systemene må være tilgjengelig for alle de ansatte. Manglende solavskjerming og kartlegging av radon (for få målinger) var forhold som gikk igjen på flere av skolene.

Tematilsyn støy og akustikk: etterklang i barnehager

Det er sammen med NAV hjelpemiddelsentral gjennomført et tematilsyn om etterklang i barnehager i Gjøvikregionen og Gran. NAV hjelpemiddelsentral har bistått med opplæring av bruk av utstyr til å måle etterklang, samt å veilede barnehagene som har fått avvik. GHMT har utført tilsynene. I løpet av perioden 20.07.16 – 07.10.16 ble det tatt ut totalt 387 stikkprøver i 38 barnehager (21 kommunale og 17 private). Til sammen er 45 % av barnehagene i Gjøvikregionen og Gran undersøkt.

Tematilsynet påviste at 58 % av barnehagene som ble undersøkt i regionen har ett eller flere rom med lydforhold som ikke tilfredsstillt § 21 om lydforhold i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. Avvikene følges opp og flere av avvikene var lukket ved årets slutt. De andre følges opp videre.

GHMT har ingen grunn til å anta at lydmiljøet er bedre/verre i de resterende 55 % av barnehagene som ikke ble undersøkt.

Asylmottak:

GHMT har pga. flyktnings situasjonen og opprettelse av flere asylmottak hatt økt fokus på tilsyn med asylmottak fra høsten 2015 og ut 2016. GHMT har til sammen ført tilsyn med 2 sentraliserte asylmottak, 2 EMA (enslige mindreårige asylsøkere)- mottak, 3 desentraliserte mottak med til sammen ca. 72 boenheter og 7 omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere.'

Alle asylmottak skal meldes iht. forskrift om miljørettet helsevern. På tilsyn har det vært fokus på inneklime, renhold, avfallshåndtering, sanitære forhold (utforming, kapasitet og standard), sikkerhet og smittevern. Psykososiale aspekter har også blitt vurdert i noen tilfeller. De fleste avvikene går på inneklime, renhold og sikkerhet, men avvik ift. sanitærforhold, smittevern og internkontroll forekommer også i relativt stor grad. Asylmottakene er flinke til å gi tilbakemelding om utbedring, så de fleste avvikene lukkes innen gitt frist. Det blir også foretatt oppfølgingstilsyn for å verifisere utbedringene. En asylbolig ble stengt av kommuneoverlegen pga. svært dårlige helsemessige forhold.

GHMT's tilsyn med asylmottak fikk stort fokus i media forsommeren 2016. Det var flere oppslag i VG og lokalavisa (OA), og på TV2 og Østnytt.

Campingplasser:

Det ble foretatt sporadiske tilsyn av bl.a. sanitæranlegg ved campingplasser i 2016.

Legionella:

Det blir gitt generelle råd og informasjon om legionellaforebygging ved henvendelser direkte til GHMT og ved tilsyn. Alle oppfordres til å gjennomføre en risikovurdering av sine anlegg og iverksette aktuelle tiltak ut fra veileder om forebygging av legionellasmitte fra folkehelseinstituttet.

Badeanlegg og lignende:

Gjøvikregionen Helse- og Miljøtilsyn IKS foretar stikkprøver av badevannskvaliteten og oppfølging av internkontrollsystemet ved regionenes svømmebasseng.

De fleste bassengene har tilfredsstillende vannkvalitet, men noen anlegg har sviktende internkontroll med mangelfull dokumentasjon på prøveuttak og avvikshåndtering. Ved avvikende badevannskvalitet skal ansvarlig selv ha rutiner og ta ansvar for å stenge bassenget for publikum til forholdene er rettet.

Badevanns- / vassdragsovervåkning:

I løpet av sommeren ble det foretatt rutinekontroll av badevannet ved de mest besøkte badeplassene i kommunene. Ved Fastland friluftsbad på Gjøvik kontrolleres vannkvalitet og siktedyp ukentlig gjennom sommeren (til sammen 7 prøver). Vannkvaliteten var god her hele sommeren, men hadde noe dårlig siktedyp på begynnelsen av sommeren og det ble gjennomført tiltak.

Det ble tatt ca. 5 prøveuttak ved hver bade plass ved Mjøsa, og 1-3 ved andre bade plasser. Det tas prøver ved de mest brukte bade plassene i regionen. Resultatene viste stort sett god vannkvalitet, men noen bade plasser hadde mindre god vannkvalitet (etter tidligere norske normer) ved enkelte prøveuttak.

På oppdrag fra NIVA blir det tatt ut vannprøver i Lena-elva ved Skreia Travbane og Hunnselva ved utløpet til Mjøsa ca. hver 14. dag fra mai. Prøvene analyseres kjemisk (fosfor og nitrogen) og bakteriologisk (termotolerante koliforme bakterier).

Salongvirksomheter (tatovører, frisører, hudpleie, fotpleie, solarier m.m.):

I følge forskrift om hygienekrav for frisør-, hudpleie-, tatoverings- og hulltakingsvirksomhet m.v. skal virksomheter som foretar tatovering og hulltaking godkjennes av kommunen. Vi har også blitt tipset om privatpersoner som trolig tatoverer hjemme uten at vi har klart å spore de opp. Person som annonserte på facebook har blitt ringt opp og gjort kjent med regelverket av kommuneoverlegen. Vi ser en økt trend av virksomheter som ønsker å tilby permanent make-up. Lokalene til dette formålet skal også godkjennes av kommuneoverlegen.

Lokaler som benyttes til frisør-, hud- og fotpleie (herunder solarier), hvor det ikke er penetrering av huden, har meldeplikt etter denne forskriften. Melding skal sendes kommunen ved GHMT før oppstart ved nyetablering og større ominnredninger. Vi fanger også opp nye salonger via avisa og andre medier. Endinger og nyetableringer blir fulgt opp med tilsyn. Salongvirksomheter ble ikke prioritert i 2016 siden det ble gjennomført et omfattende prosjekt i 2014.

Solarier:

Gjøvikregionen Helse- og Miljøtilsyn IKS fører tilsyn med solarievirksomheter etter to forskrifter; én som regulerer selve solseengene, hvilke rør som kan benyttes og merking av lokalet (Forskrift om strålevern og bruk av stråling, § 36), og én som regulerer selve lokalet mht. ventilasjon, sanitære forhold m.m. (Forskrift om hygienekrav for frisør-, hudpleie, tatoverings- og hulltakingsvirksomhet m.v.) Det ble foretatt tilsyn ved nyetablerte solstudioer i 2016.

Radon:

GHMT mottar radonspørsmål om sannsynlig forekomst og forespørsel om målinger. Det ble i slutten av 2011 inngått en felles innkjøpsavtale med Radonlab, med gunstig pris på radonmålinger for virksomheter og privatpersoner i regionen. Denne er videreført i 2016. Det er utarbeidet en radonbrosjyre om tilbudet og informert om tilbudet til eierkommunene og media.

Det anbefales at tiltak alltid bør utføres når radonnivået i ett eller flere oppholdsrom overstiger 100 Bq/m³, og at alle bygninger bør radonmåles regelmessig og alltid etter ombygninger.

Det finnes useriøse aktører som tilbyr måling og/ eller utbedringer for en relativt høy pris. Ofte er tilbud om vurdering og omfang av utbedringer ikke i samsvar, men overdrevet ift. målte verdier. GHMT har vært ute i media (lokalavisa) og publisert informasjon om dette på hjemmeside og facebook-side da det er viktig at denne informasjonen når ut til publikum.

Drikkevann:

Mattilsynet har hovedansvaret for oppfølging og tilsyn med vannverk. GHMT får henvendelser fra mindre vannverk som ikke er godkjeningspliktige etter Drikkevannforskriften og fra enkeltpersoner vedr. vannkvalitet og hygieniske forhold knyttet til privat vannforsyning, og gir da informasjon og veiledning til disse, og drar i enkelte tilfeller på befarings sammen med VAR eller landbruk i kommunen.

Inneklima:

GHMT mottar noen henvendelser vedr. inneklima i offentlige bygg (arbeidsplasser) og private boliger. Dette inngår ikke i våre lovpålagte oppgaver, men vi har i enkelte tilfeller vært behjelpelig med vurdering av inneklima og fukt- og muggsoppmåling mot betaling, særlig i spesielle tilfeller der dette er et ønske fra helsestasjon, barnevern e.l.

Støy og luftforurensing (lukt):

GHMT har også i 2016 mottatt henvendelser om og klager på støy og luftforurensning. Mange av støysakene har vært av en spesiell karakter, og ofte er støyens karakter mer avgjørende for sjenansen enn den lydstyrken som kan måles.

I tillegg til å orientere om regelverk og muligheter for å kunne gjøre avbøtende tiltak, er det gjort befaringer og orienterende støymålinger.

Det har også vært henvendelser med klage på støv fra industrivirksomheter, og luktproblematikk knyttet til husdyrhold.

Slam/ gjødsel:

GHMT skal gi uttalelse iht. Forskrift om miljørettet helsevern, til spredning og lagring av kloakkslam. I 2016 er det gitt flere slike uttalelser.

Beredskapsplaner:

Kommunene arbeider hver for seg med oppdatering av beredskapsplaner. Kommuneoverlegene tar sporadisk opp problemstillinger fra de enkelte kommunene til drøfting i GHMTs fagråd, i hovedsak problemstillinger som gjelder smittevern miljørettet helsevern og lokale helseberedskapsplaner.

Samarbeid med Mattilsynet:

Det er faste samarbeidsmøter mellom GHMT/kommuneoverlegene og Mattilsynet med drøfting av felles problemstillinger og vedlikehold/ revidering av eksisterende samarbeidsavtaler og rutiner. Det blir også foretatt felles tilsyn ved behov.

Helse i plan:

GHMT har avgitt flere uttalelser/ innspill til reguleringsplaner og byggesaker for å poengtere ulike helsehensyn som bør ivaretas. Informasjon om regelverket innen miljørettet helsevern støy, lukt- og luftforurensing, sikkerhet, stråling m.m. er vanlig å påpeke i slike uttalelser.

GHMT ser nytten av å bli involvert tidlig i planprosesser og ønsker å delta mer aktivt på denne arenaen. Vestre Toten kommune og Søndre Land kommune har et eget areal- og helseforum hvor kommuneoverlegen og GHMT deltar.

Folkehelseoversikter:

Det ble i januar 2015 igangsatt et arbeid med å samle inn statistikkgrunnlag for folkehelseoversikter i kommunen i regionen. Det er etablert en koordineringsgruppe som er tverrfaglig sammensatt. Formålet med koordineringsgruppen er å samordne folkehelseoversiktsarbeidet for deltakerkommunene og finnes felles fokusområder for videre arbeid. Gruppen har hatt månedlige møter og videreført og satt i gang ytterligere samarbeid med Oppland Fylkeskommune og NTNU i 2016.

Av GHMT's eierkommuner var det pr 01.10.15, bare Gran kommune som hadde utarbeidet en folkehelseoversikt som tilfredstilte lovkravet i Folkehelseloven som kom i 2012. Det skal utarbeides et samlet oversiktsdokument hvert fjerde år som skal ligge til grunn for det langsiktige systematiske folkehelsearbeidet, samt en årlig oppdatering av statistikkgrunnlaget. Dokumentet skal foreligge ved oppstart av arbeidet med planstrategien og danne grunnlag for fastsettelse av mål og strategier innen folkehelsearbeidet.

Folkehelseoversiktene for Gjøvikregionen er bygd opp etter en felles mal som er en bearbeidet versjon av tilsvarende oversikter utviklet av koordinator i samfunnsmedisin dr. Hege Lorentzen, for fem kommuner i Nord Gudbrandsdalen. GHMT bisto i tillegg kommunene i prosessen fram mot ferdigstilling av folkehelseoversikten. Folkehelseoversikten skal identifisere folkehelseutfordringer og ressurser. I tillegg skal den inneholde faglige vurderinger av årsaksforhold og konsekvenser. *Kommunene skal særlig være oppmerksomme på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller.*

Ved utgangen av 2016 har fem av kommunene ferdigstilt sin folkehelseoversikt, mens den siste kommunen er like før ferdigstilling. GHMT har også påtatt seg oppgaven med å utføre den lovpålagt årlige oppdateringen av statistikkgrunnlaget.

Andre samfunnsmedisinske saker:

Det dukker stadig opp saker av betydning for befolkningens helse, der samfunnsmedisinsk kompetanse er etterspurt og der GHMT sammen med kommuneoverlegen har faglig kompetanse til å utøve helsemessig «skjønn».

4 x 4 – seminar om fysisk aktivitet:

På verdensdagen for fysisk aktivitet, 10. mai, arrangerte GHMT seminar på Quality Hotel Strand Gjøvik. Jan Helgerud og Jan Hoff, fra NTNU, er blant dem i verden som har forsket mest på effekten av ulik trening, med en rekke kliniske studier. De har kommet fram til at 4x4-intervall med utholdenhet og styrketrening er den treningsformen som har mest helsefremmende effekt. De viste til ulike studier av denne typen trening i ulike pasientgrupper som mennesker med KOLS, kroniske rygg smerter, schizofreni og slagrammede, i tillegg til at kliniske studier også viser dokumentert effekt hos toppidrettsutøvere. Seminaret var både engasjerende og motiverende. Arrangementet ble vellykket med rundt 90 oppmøtte fra flere kommuner og fylker.

Videreutdanning:

Rådgiveren i 100 % fast stilling gjennomførte deltidsstudiet Helse og omsorg i plan (30 studiepoeng), ved Høyskolen i Lillehammer 2015/16. På bakgrunn av arbeidet med folkehelseoversiktene, så GHMT behovet for å øke kompetansen på fagfeltet folkehelse og la til rette for å gjennomføre studiet. Med økt fokus og kompetanse på fagfeltet folkehelse, har GHMT blitt involvert i ulike folkehelsefora i noen av GHMT's eierkommuner.

Eksterne kurs og faglige nettverk:

Tre av medarbeiderne deltok på årskonferanse i Stavanger 30-31 mai innen fagfeltet (Miljø- og helsedagene i regi av Nettverk for miljørettet folkehelsearbeid (NEMFO). To medarbeidere deltok på folkehelsekonferanse på Hamar 9 -10 juni og en medarbeider på folkehelsekonferanse i Bodø 17-18. oktober. En medarbeider deltok på skadedyr-dagene 9-10 mars og støykurs 4-5 april, og en på Skolemiljøkonferanse 27 og 28 september.

Alle ansatte deltok på fagdag om nytt fagsystem (KOMTEK-mhv fra Norkart) i Sandvika 15.03.16. Ellers har medarbeidere deltatt på dagskurs med støy, inneklima, legionella, folkehelse, planlegging, intervjueteknikk, styrekurs m.m. som tema. Den 7. desember deltok to medarbeidere på kurs i presentasjonsteknikk i regi av Virke.

Gjøvikregionen Helse- og Miljøtilsyn IKS deltar på nettverksmøter for de som arbeider med miljørettet helsevern i kommunene i Akershus (MIA-nettverket). Møtene avholdes 4 ganger i året og har relevant informasjon fra sentrale instanser om tidsaktuelle saker innen miljørettet helsevern. Det avholdes også jevnlig (ca. 2 ganger i året) møter med kollegaene i Mjøsområdet. I 2016 ble møtene avholdt i Våler den 15.04.16, og på Hamar den 25.10.16.

Nytt datasystem:

Det ble høsten 2015 anskaffet nytt arkivsystem og et nytt fagsystem (modul om miljørettet helsevern) som påbygging til kommunenes KOMTEK-system. Det ble avholdt kurs og arbeidet med implementering av dette i 2016.

Informasjon til eierkommunene:

Årsrapporten sendes kommunenes postmottak og deles ut til styret, representantskapet, kommunestyremedlemmene i deltakerkommunene og andre interesserte. Kommuneoverlegen og GHMT holder også en felles presentasjon for kommunestyrene i hver valgperiode. Det ble holdt presentasjon i Gran kommunestyre den 17.11.16.

Gjøvik 12.04.17

Randi Haugen
daglig leder